

Compensatieregeling 'Woonplaats onbekend'

+

Vangnetregeling 'Aangepaste werkwijze implementatie nieuw woonplaatsbeginsel'

De uitgangspunten voor de compensatieregeling 'Woonplaats onbekend' zijn tijdens het Bestuurlijk Overleg van 26 september 2019 tussen VNG en Rijk vastgesteld. Omdat de invoering van het woonplaatsbeginsel in mei 2020 is uitgesteld naar 1 januari 2022 zijn er nog kleine wijzigingen toegepast. Deze zijn 24 juni 2021 in de VNG-commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs besproken en goedgekeurd.

In het Bestuurlijk Overleg van 2 november 2021 tussen VNG en Rijk is besloten om aan de compensatieregeling 'Woonplaats onbekend' nog een vangnetregeling te koppelen met het oog op de gewijzigde aanpak van de administratieve invoering van het woonplaatsbeginsel. De vangnetregeling is op 25 november 2021 goedgekeurd in de VNG-commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs.

Synchronisatie van beide regelingen maakt dat ook nog een aantal kleine aanpassingen in de compensatieregeling 'woonplaats onbekend' zijn doorgevoerd.

Compensatieregeling 'Woonplaats onbekend'

Per 1 januari 2022 wordt het nieuwe woonplaatsbeginsel in de Jeugdwet van kracht. Een aantal uitgangspunten verandert dan voor wat betreft welke gemeente (financieel) verantwoordelijk is voor het leveren van jeugdhulp aan individuele jeugdigen. Bij de overgang van het oude naar het nieuwe woonplaatsbeginsel kan het voorkomen dat niet voor elk kind een verantwoordelijke gemeente op basis van het nieuwe woonplaatsbeginsel is vast te stellen. Hiertoe is deze compensatieregeling bedoeld. Voor deze compensatieregeling is het vooral van belang dat de verantwoordelijkheid verandert voor jeugdigen die jeugdhulp met verblijf ontvangen.

In het nieuwe woonplaatsbeginsel wordt jeugdhulp met verblijf voortaan bekostigd door de gemeente waar de jeugdige direct voorafgaand aan het verblijf op grond van de Basisregistratie Personen (BRP) ingeschreven stond. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de BRP en zullen dus in vrijwel alle gevallen kunnen vaststellen welke gemeente dit dan betreft en zo ontstaat duidelijkheid over de verantwoordelijkheden voor deze groep jeugdigen. De gemeenten zijn dus zelf gezamenlijk verantwoordelijk voor het administratief vaststellen waar een kind voorafgaand aan een jeugdhulptraject in de BRP stond.

In enkele gevallen kan bij de overgang van het oude naar het nieuwe woonplaatsbeginsel echter niet meer achterhaald worden welke gemeente verantwoordelijk is volgens het nieuwe woonplaatsbeginsel. Er kan dan niet door een gemeente worden vastgesteld in welke gemeente een jeugdige, voorafgaand aan een (serie van) jeugdhulptraject(en), ingeschreven stond. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer een jongere sowieso niet was ingeschreven omdat hij of zij voorafgaand aan jeugdzorg in het buitenland verbleef. Voor de groep jeugdigen waar bij de overgang geen nieuwe verantwoordelijke gemeente vastgesteld kan worden, blijft de huidige verantwoordelijke gemeente verantwoordelijk.

Deze compensatieregeling is bedoeld voor de kosten die gemeenten blijven maken voor jeugdigen waarbij, bij de overgang, geen verantwoordelijke gemeente is vast te stellen. En waarvoor de huidige gemeente dus verantwoordelijk blijft.

Deze compensatieregeling is nadrukkelijk niet bedoeld voor die situaties waarin discussie is of onzekerheid bestaat over welke gemeente verantwoordelijk is. Voor die gevallen is er een convenant ten behoeve van de implementatie Wet wijziging woonplaatsbeginsel tussen gemeenten onderling afgesproken. Dit convenant wordt gepubliceerd op de themapagina [Woonplaatsbeginsel jeugdhulp](#) op de VNG-site.

Jeugdigen mogen niet 'tussen wal en schip vallen' als er onduidelijkheid is over de woonplaats van oorsprong. Als dit zich voordoet, is het van groot belang dat de gemeente die onder het oude woonplaatsbeginsel verantwoordelijk is, verantwoordelijk blijft voor (de financiering van) diens jeugdhulp.

De daadwerkelijke woonplaatsen van jeugdigen die jeugdhulp met verblijf ontvangen zijn niet evenredig verdeeld over Nederland. Sommige gemeenten hebben bijvoorbeeld een verblijfsinstelling binnen de gemeentegrenzen. Deze gemeenten zullen daarom ook vaker financieel verantwoordelijk zijn voor die jeugdigen waarvan de woonplaats voorafgaand aan het jeugdhulptraject met verblijf onbekend van is. Voor deze gemeenten is het daarnaast niet mogelijk om preventief beleid te voeren, zoals de Jeugdwet dit beoogt met het nieuwe woonplaatsbeginsel dat per 1 januari 2022 in werking treedt. Deze gemeenten kunnen daarom middels deze regeling gecompenseerd worden voor de meerkosten die zij maken voor deze groep 'woonplaats van oorsprong onbekend'.

Uitleg compensatieregeling – doel

In de basis worden jeugdhulpgelden vanaf 1 januari 2023 over gemeenten verdeeld door middel van het objectieve verdeelmodel. Met dit verdeelmodel wordt beoogd om op basis van de relevante kenmerken van gemeenten het geld te verdelen, waardoor een gemeente zelf invloed kan uitoefenen op de uitgaven zonder dat dit rechtstreeks de (toekomstige) inkomsten beïnvloedt. Dit gaat niet op voor de groep waarvan de woonplaats van oorsprong onbekend is. Daarnaast is deze groep onevenredig verdeeld over de gemeenten in Nederland. Wel moet deze groep te allen tijde en tijdig de juiste jeugdhulp ontvangen. Deze compensatieregeling heeft als doel om de kosten die gemeenten maken voor deze groep te vergoeden.

Uitleg compensatieregeling – werking

De compensatieregeling geldt voor jeugdigen die al voor 1 januari 2022 in zorg met verblijf zaten en waarvan het nieuwe woonplaatsbeginsel op 1 januari 2022 niet tot een herleidbare woonplaats leidt. Nogmaals, deze regeling geldt niet voor die gevallen waarin er discussie is over de nieuw verantwoordelijke gemeente, of waarin een logische nieuw verantwoordelijke gemeente aan te wijzen is, maar er geen volledig sluitende bewijslast te verkrijgen is.

Voor de jeugdigen die binnen deze compensatieregeling vallen, vergoedt de regeling achteraf het totaal aan kosten die gemaakt worden voor de jeugdzorg- en jeugdhulptrajecten. Dit betekent dat de gemeente zelf de jeugdzorg betaalt, en dat na het boekjaar een verzoek tot compensatie gedaan kan worden middels een formulier (op aanvraag bij ministerie van VWS beschikbaar). Dit verzoek wordt door het ministerie van VWS beoordeeld op juistheid en gehonoreerd dan wel afgewezen.

Om in aanmerking te komen voor deze compensatie geldt een drempelwaarde van € 50.000 of 2,5% van het totale, objectief verdeelde jeugdhulpbudget uit 2019. Voor een absolute drempel van deze hoogte is gekozen vanwege de gemiddeld genomen hoge kosten per jongere die gemaakt worden wanneer er sprake is van een langdurig verblijfstraject. De relatieve drempel is gebaseerd op eerdere compensatieregelingen. De laagste van de twee drempels is leidend om in aanmerking te komen voor de compensatieregeling.

In de praktijk betekent dit dat gemeenten met een macrobudget in 2019 dat lager is dan € 2 miljoen een lagere absolute drempel over moeten.

Uitleg compensatieregeling – uitgangspunten

De volgende uitgangspunten voor de compensatieregeling zijn geformuleerd:

- Er wordt een compensatieregeling ingericht voor de kosten die gemeenten in **2022** en **2023** maken voor de groep jeugdigen waarvan de woonplaats in de BRP, die deze jeugdigen hadden op het moment dat zij een jeugdhulptraject met verblijf in gingen, niet bekend is.
- Gemeenten die niet vast kunnen stellen wat de woonplaats van oorsprong is, vragen hierover advies c.q. ondersteuning aan de [regioadviseurs](#) opdrachtgever- en opdrachtnemerschap.
- Gemeenten die ook na ondersteuning van de regioadviseurs niet vast kunnen stellen wat de woonplaats van oorsprong is van een jongere die jeugdhulp met verblijf ontvangt, kunnen compensatie aanvragen voor de blijvende kosten voor jeugdhulp met verblijf die zij voor deze

jongere maken.

- De compensatieregeling geldt alleen voor de kosten die gemaakt worden voor jeugdigen die tenminste **jeugdhulp met verblijf** ontvangen. Kosten voor jeugdigen die alleen jeugdhulp zonder verblijf, een kinderschermingsmaatregel of een jeugdreclasseringsmaatregel ontvangen worden niet gecompenseerd.
- Er geldt een drempelwaarde van € 50.000 euro of 2,5% van het totale, objectief verdeelde jeugdhulpbudget 2019 om in aanmerking te komen voor de compensatieregeling. Bij het bepalen van de drempelwaarde is het laagste bedrag leidend. Wanneer een gemeente deze drempel haalt, worden alle kosten vergoed.
- Deze regeling kan jaarlijks worden verlengd wanneer gemeenten financieel nadeel blijven ondervinden van een hoog aantal jeugdigen uit deze groep in de gemeente. Het besluit om de regeling te verlengen wordt in het najaar van 2023 genomen in bestuurlijk overleg tussen het ministerie van VWS en de VNG.
- De compensatieregeling is slechts bedoeld om onvermijdbare administratieve onvolkomenheden te ondervangen die zich voordoen bij de introductie van het nieuwe woonplaatsbeginsel. Als de woonplaats van oorsprong van een jeugdigen onbekend is door administratieve onvolkomenheden die op een later moment ontstaan, wordt de bewuste gemeente niet gecompenseerd. De compensatieregeling geldt dus alleen voor jeugdigen die binnen de overgangsgroep vallen bij de implementatie van het nieuwe woonplaatsbeginsel.
- In uitzonderlijke gevallen waarin een gemeente niet aan de gestelde criteria (aanvraag- of toetsingscriteria) kan voldoen, maar de gemeente overduidelijk substantieel nadeel ondervindt, behoudt het ministerie, na goedkeuring van de VNG, zich het recht toe om, binnen de kaders van de compensatieregeling, alsnog compensatie te bieden.
- De compensatieregeling wordt bekostigd uit het macrobudget Jeugd aangezien het een verdeeltechnisch probleem betreft. Hiertoe is in 2023 en 2024 € 30 miljoen gereserveerd. Bij verlenging wordt naar aanleiding van de uitputting van het budget voor de voorgaande compensatieregeling een schatting gemaakt van het bedrag dat voor de verlenging nodig is.
- Bij onderuitputting van het gereserveerde budget vloeit het resterende budget terug in het macrobudget.
- Als het gereserveerde budget wordt overvraagd zullen gehonoreerde aanvragen naar rato worden verlaagd.
- Gemeenten kunnen tot en met 1 april van het jaar volgend op het jaar waarin de kosten worden gemaakt, een aanvraag doen om gecompenseerd te worden.
- Een aanvraag dient vergezeld te zijn van een ingevuld format (op aanvraag bij het ministerie van VWS beschikbaar). In dit format kan de gemeente de hoogte van de kosten aantonen.
- Een aanvraag van een gemeente wordt z.s.m. beoordeeld en vastgesteld. Hiermee verkrijgt de gemeente in zo vroeg mogelijk stadium zekerheid over de te ontvangen compensatie bij meicirculaire.
- De compensatieregeling voor de kosten gemaakt in een bepaald jaar, wordt geëffectueerd in de meicirculaire van het daaropvolgende jaar.

Vangnetregeling 'aangepaste werkwijze implementatie nieuw woonplaatsbeginsel'

Per 1 januari 2022 treedt de Wet wijziging woonplaatsbeginsel in werking. Hier is door het Rijk, gemeenten en aanbieders gezamenlijk naar toegewerkt.

Aangepaste werkwijze implementatie

Gemeenten zijn in de zomer van 2021 hard bezig geweest de jeugdigen, waarvan de financieel verantwoordelijke gemeente door het nieuwe woonplaatsbeginsel wijzigt, over te dragen aan de nieuwe financieel verantwoordelijke gemeente. In oktober 2021 zijn desondanks zorgen ontstaan over de voortgang van de implementatie. Dit betreft enerzijds zorgen over de snelheid waarmee vervolgstappen in de implementatie worden gezet (acceptatie door ontvangende gemeente, informeren zorgaanbieders, afsluiting nieuwe contracten, informeren jeugdigen en ouders). Daarnaast wordt geconstateerd dat een aanzienlijk deel van de jeugdigen pas na 1 november in de transporttool zal worden aangeleverd, met name de jeugdigen van wie de beschikking of toewijzing in de laatste twee maanden van 2021 aflopen.

De tijd die nodig is om een zorgvuldig proces van overdracht te organiseren, is daardoor beperkt, met als gevolg risico's op financieel administratieve problemen. Voor zorgaanbieders kan dit problematisch zijn, wat een risico vormt voor de continuïteit van zorg van individuele jeugdigen.

Dit is de reden dat VNG en het Rijk in het bestuurlijk overleg Rijk-VNG Jeugd van 2 november 2021 een aangepaste werkwijze overeengekomen zijn inzake de overdracht van administratief verhuizende jeugdigen ([1-november-maatregel Woonplaatsbeginsel Jeugd | VNG](#)). In het kort behelst deze nieuwe werkwijze het volgende:

- Voor alle jeugdigen van wie de gegevens vóór 1 november 2021 door de 'latende' gemeente zijn aangeleverd, wordt de 'ontvangende' gemeente vanaf 1 januari 2022 verantwoordelijk. Mocht na 1 januari 2022 duidelijk worden dat toch een andere gemeente verantwoordelijk is, dan wordt de jeugdige alsnog overgedragen naar de daadwerkelijk verantwoordelijke gemeente. De verantwoordelijkheid voor deze jeugdigen eindigt op het moment dat het duidelijk is dat een andere gemeente verantwoordelijk is én de overdracht aan die gemeente volledig is afgerond.
- Voor alle jeugdigen van wie de gegevens niet voor 1 november 2021 zijn aangeleverd, blijft de latende gemeente (vooral nog) verantwoordelijk. Dit geldt ook voor de jeugdigen van wie de gegevens weliswaar al voor 1 november 2021 zijn aangeleverd, maar waarbij de ontvangende gemeente voor 1 november heeft aangegeven dat de overdracht niet correct is.

Met deze werkwijze wordt gezorgd voor extra tijd om de benodigde stappen van een zorgvuldige overdracht te organiseren en daarmee te voorkomen dat continuïteitsproblemen ontstaan. Gemeenten kunnen op basis van de ministeriële regeling¹ de kosten die zij hebben gemaakt voor jeugdigen waar zij achteraf gezien niet voor verantwoordelijk hadden moeten zijn verrekenen met de daadwerkelijk verantwoordelijke gemeente.

Financiële risico's aangepaste werkwijze

Een deel van de gemeenten voorziet een financieel risico wanneer het niet lukt in de loop van 2022 de gemaakte kosten voor jeugdigen te verrekenen met de daadwerkelijk verantwoordelijke gemeente. In het bestuurlijk overleg Rijk-VNG Jeugd van 2 november 2021 is daarom afgesproken een vangnetregeling in te richten voor gemeenten, om zodoende financieel comfort te bieden bij het uitvoeren van de aangepaste werkwijze rondom de implementatie van de Wet wijziging woonplaatsbeginsel.

Uitleg vangnetregeling – doel

Het doel van de vangnetregeling is om gemeenten financieel comfort te bieden bij het uitvoeren van de aangepaste werkwijze van invoering van het nieuwe woonplaatsbeginsel. Door de nieuwe werkwijze maken gemeenten in het begin van 2022 nog tijdelijk kosten voor jeugdigen welke volgens het gewijzigde woonplaatsbeginsel officieel een andere gemeente toebehoren. De

¹ Staatscourant 2021, 45523

kosten kunnen zij nadat een zorgvuldige overdracht van de jeugdige is afgerond met de daadwerkelijk verantwoordelijke gemeente verrekenen.
Mocht het uiteindelijk niet mogelijk blijken om de kosten met de nieuw verantwoordelijke gemeente te verrekenen dan kan aanspraak worden gemaakt op de vangnetregeling.

Uitleg vangnetregeling – werking

De vangnetregeling geldt voor niet-verrekenbare zorgkosten die een gemeente heeft moeten maken vanaf 1 januari 2022 voor jeugdigen die volgens het nieuwe woonplaatsbeginsel de verantwoordelijkheid van een andere gemeente zijn, maar waarbij een zorgvuldige overdracht op 1 januari 2022 nog niet volledig was afgerond.

De vangnetregeling is nadrukkelijk niet bedoeld voor die situaties waarin, eind 2022, (nog altijd) discussie is of onzekerheid bestaat over welke gemeente verantwoordelijk is. Voor die gevallen is er een convenant ten behoeve van de implementatie Wet wijziging woonplaatsbeginsel tussen gemeenten onderling afgesproken. Dit convenant is gepubliceerd op de themapagina [Woonplaatsbeginsel jeugdhulp](#) op de VNG-site.

De zorgkosten die binnen deze vangnetregeling vallen, worden achteraf vergoed. Het betreft het totaal aan kosten die gemaakt worden voor de jeugdzorg- en jeugdhulptrajecten. Dit betekent dat de gemeente zelf de jeugdzorg betaalt, en dat na het boekjaar een verzoek tot compensatie gedaan kan worden middels een formulier (op aanvraag bij ministerie van VWS beschikbaar). Dit verzoek wordt door het ministerie van VWS beoordeeld op juistheid en gehonoreerd dan wel afgewezen.

Om in aanmerking te komen voor deze compensatie geldt een drempelwaarde van € 50.000 of 2,5% van het totale, objectief verdeelde jeugdhulpbudget uit 2019. De absolute drempel is vergelijkbaar met die in de compensatieregeling 'woonplaats onbekend'. De relatieve drempel is gebaseerd op eerdere compensatieregelingen. De laagste van de twee drempels is leidend om in aanmerking te komen voor de compensatieregeling.

In de praktijk betekent dit dat gemeenten met een macrobudget in 2019 dat lager is dan € 2 miljoen een lagere absolute drempel over moeten.

Uitleg vangnetregeling – uitgangspunten

De uitgangspunten van deze vangnetregeling zijn als volgt:

- Mocht blijken dat een gemeente door de op 2 november 2021 vastgestelde aangepaste werkwijze tijdelijk de verantwoordelijkheid draagt over een jeugdige waarvoor het uiteindelijk niet verantwoordelijk blijkt te zijn en onderlinge verrekening met de daadwerkelijk verantwoordelijke gemeente niet lukt, dan kan deze gemeente aanspraak maken op de vangnetregeling.
- Het betreft hier specifiek de zorgkosten voor jeugdigen waarvoor de gemeente op basis van het nieuwe woonplaatsbeginsel feitelijk niet meer verantwoordelijk zou moeten zijn, maar a.g.v. de aangepaste werkwijze bij de overgang nog tijdelijk de verantwoordelijkheid draagt (totdat de zorgvuldige overdracht van een jeugdige naar de daadwerkelijk verantwoordelijke gemeente is afgerond).
- Het betreft dat deel van de zorgkosten welke de gemeente niet heeft kunnen verrekenen met de daadwerkelijk verantwoordelijke gemeente. Gemeenten die onderling niet tot onderlinge verrekening komen, vragen hierover advies c.q. ondersteuning aan de [regioadviseurs](#) opdrachtgever- en opdrachtnemerschap.
- De 'latende' gemeente die ook na ondersteuning van de regioadviseurs niet tot overeenstemming is gekomen over verrekening, kan compensatie aanvragen voor de gemaakte kosten.
- Compensatie kan enkel aangevraagd worden wanneer de aanvragende gemeente financieel niet (meer) verantwoordelijk is voor de jeugdige. Bijvoorbeeld omdat de zorg is overgedragen naar de daadwerkelijk verantwoordelijke gemeente of wanneer de zorg is geëindigd.
- In die gevallen waarin uiteindelijk blijkt dat de 'latende' gemeente verantwoordelijk blijft, omdat het nieuwe woonplaatsbeginsel niet vastgesteld kan worden, is de compensatieregeling 'woonplaats onbekend' van toepassing.
- Er geldt een drempelwaarde van € 50.000 of 2,5% van het totale, objectief verdeelde jeugdhulpbudget 2019 om in aanmerking te komen voor de compensatieregeling. Bij het

bepalen van de drempelwaarde is het laagste bedrag leidend. Wanneer een gemeente deze drempel haalt, worden alle kosten vergoed.

- De vangnetregeling is slechts bedoeld om (onterechte en niet-verrekenbare) zorgkosten die zich voordoen a.g.v. de aangepaste werkwijze van de implementatie van de Wet wijziging woonplaatsbeginsel te ondervangen. Hierbij mag van gemeenten verwacht worden dat zij zich inspannen om jeugdigen z.s.m. over te dragen aan de daadwerkelijk verantwoordelijke gemeenten, en tijdig de voorgeschoten kosten trachten te verrekenen.
- In uitzonderlijke gevallen waarin een gemeente niet aan de gestelde criteria (aanvraag- of toetsingscriteria) kan voldoen, maar de gemeente overduidelijk substantieel nadeel ondervindt, behoudt het ministerie, na goedkeuring van de VNG, zich het recht toe om, binnen de kaders van de vangnetregeling, alsnog compensatie te bieden.
- De vangnetregeling wordt bekostigd uit het macrobudget Jeugd aangezien het een verdeeltechnisch probleem betreft. Vooralsnog wordt voor de vangnetregeling gebruik gemaakt van de al gereserveerde middelen van € 30 miljoen in 2023 voor de compensatieregeling 'woonplaats onbekend'. Mocht in de loop van 2022 blijken dat de verwachting is dat een hoger budget nodig is voor de uitvoering van beide regelingen, dan zullen VNG en VWS in overleg het te reserveren budget aanpassen.
- In de praktijk kan het voorkomen dat een gemeente zowel te maken heeft met jeugdigen waarbij de nieuw verantwoordelijke gemeente (woonplaats onbekend) niet is vast te stellen, als met niet-verrekenende kosten. In dit geval kan ook compensatie worden aangevraagd indien de afzonderlijke kosten niet boven de € 50.000 uitkomen, maar de optelling van beide kostenposten wel boven de € 50.000 uitkomt. Het combineren van kosten gerelateerd aan beide regelingen is dus mogelijk.
- Bij onderuitputting van het gereserveerde budget vloeit het resterende budget terug in het macrobudget.
- Gemeenten kunnen tot en met 1 april 2023 een aanvraag doen om gecompenseerd te worden.
- Een aanvraag dient vergezeld te zijn van een ingevuld format (op aanvraag bij het ministerie van VWS beschikbaar). In dit format kan de gemeente de hoogte van de kosten aantonen.
- Een aanvraag van een gemeente wordt z.s.m. beoordeeld en vastgesteld. Hiermee verkrijgt de gemeente in zo vroeg mogelijk stadium zekerheid over de te ontvangen compensatie bij meicirculaire 2023.
- De vangnetregeling wordt geëffectueerd in de meicirculaire van 2023.